

Колб С.О., начальник юридичного відділу
Луцької ОДПІ ГУ ДФС у Волинській
області

Міжнародно-правові підходи та практика вирішення завдань розслідування злочинів, учинених у місцях позбавлення волі

Науковці давно звертають увагу суспільства і наукової громадськості, зокрема на те, що ми іноді не надаємо належної уваги перевіреному століттями зарубіжному досвіду з тих чи інших питань, у той самий час, коли інтеграція України у європейські структури ставить питання про зближення національного і європейського права [1, с. 4]. Більш того, порівняльне правознавство дає можливість оцінити стан розвитку національної правової системи зі світовими тенденціями у розвитку права, а також дозволяє виявити спільні риси та особливості, взаємовпливи, тенденції і закономірності розвитку законодавства різних країн в умовах інтеграційних процесів, які відбуваються на міжнародній арені [1, с. 6].

Цікавими у контексті змісту досліджуємої у цій роботі проблематики є законодавчі підходи колишніх республік СРСР. Зокрема, у ст. 115 КПК Республіки Казахстан, ст. 124 КПК Республіки Туркменістан практично збережено «радянську» модель доказів у кримінальному процесі.

У ст. 72 КПК Республіки Таджикистан, у ст. 93 КПК Республіка Молдова видами (джерелами) доказів називають таємні записи, прослухані і зафіксовані телефонні розмови, електронні, відео- та аудіо спостереження, науково-технічні і судово-медичні висновки [2, с. 656], що в умовах реалізації вимог ст.ст. 103, 104 КВК України (застосування технічних засобів охорони та нагляду, а також здійснення оперативно-розшукової діяльності) можна вважати «ідеальним» доказом по кримінальному провадженню по факту вчинення засудженим злочину у виправній колонії.

Не менш важливою у цьому напрямі є й юридична практика в інших державах. Так, згідно зі ст. 20 КПК Литовської Республіки та КПК Грузії, доказами в суді визнаються фактичні дані та інформація, подані в установленому порядку, які підтверджують або спростовують обставини, що мають значення для справи [2, с. 656]. У той самий час, по-іншому шляху у цьому контексті пішли в Естонській Республіці, а саме - у КПК відсутнє поняття «доказ», а лише наводиться перелік видів доказів [2, с. 656].

Заслуговує у зв'язку з цим на увагу досвід деяких європейських держав. Так, згідно з КПК ФРН (§314), апеляційна скарга може бути подана як у письмовому вигляді, так і усно із занесенням до протоколу судового засідання. Крім цього, якщо скаржник тримається під вартою (у виправній колонії), він

вправі подати усну апеляцію шляхом занесення її до протоколу відповідного дільничного судді за місцем утримання (§299 КПК ФРН) [2, с. 621].

Крім цього, як встановив О.Ю. Татаров, аналіз законодавства країн колишнього СРСР дає підстави стверджувати, що джерела їх кримінально - процесуального права не обмежуються лише нормами КПК. До них об'єктивно відносяться також положення Конституції, рішення судових органів, міжнародні договори тощо [3, с. 557], що важливо з огляду того, що у виправних колоніях України утримуються іноземні засуджені, які вчиняли так звані продовжувані злочини, розслідування по яких здійснюється по спеціальній процедурі, передбаченій главою 43 КПК України «Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій». Зокрема, до джерел кримінально-процесуального права в Республіці Казахстан віднесені: Конституція, Конституційні закони КПК, міжнародні договори, інші зобов'язання Республіки Казахстан, а також постанови Конституційного та Верховного Судів (відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України, кримінальне процесуальне законодавство України складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу та інших законів України).

До кримінально-процесуального законодавства Латвії, як це витікає із змісту ст. 1 КПК, відноситься лише цей Кодекс.

Згідно ст. 2 КПК Молдови до таких джерел відноситься: Конституція Молдови, міжнародні акти, однією із сторін в яких є Молдова. У КПК Російської Федерації (ст. 1) визначено, що джерелом кримінально-процесуального законодавства є КПК, що ґрунтується на Конституції Російської Федерації [3, с. 557].

Якщо узагальнити запропоновані ученими колишніх республік СРСР концепції реформування органів досудового розслідування, що має безпосереднє відношення до змісту предмета та завдань даного дослідження, то можна виокремити наступні напрями: 1) залишити слідчі підрозділи у складі державних органів, у яких вони нині функціонують; 2) передати всі слідчі апарати органам прокуратури; 3) зосередити розслідування всіх злочинів у слідчому апараті ОВС; 4) створити слідчий апарат в органах юстиції; 5) покласти функції досудового розслідування на органи судової влади [4, с. 6].

Список використаних джерел

1. Хавронюк М.І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: Монографія. - К.: Істина, 2005. - 264 с.

2. Правова доктрина України: у 5 т. - Х.: Право, 2013. - Т. 5.: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. - 1240 с.

3. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС)

[Текст]: [монографія] / Татаров О.Ю. - Донецьк: ТОВ «ВВП «Промінь», 2012. - 640 с.

4. Фаринник В.І. Реформування кримінального судочинства: слідчі підрозділи залишаються «за кадром» / В.І. Фаринник, Л.Д. Удалова, Д.О. Савицький // Юридичний вісник України. - 2010. - № 43. - С. 3-12.

Валієв Ф.Е., студент 1 курсу факультету
№ 2 НАВС

Політико-правові засади реформування статусу органів прокуратури в Україні

Однією з ознак ефективної розбудови сучасної правової демократичної держави і громадянського суспільства є забезпечення прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави, що в свою чергу, повинно призвести до створення нових, а також удосконалення вже існуючих правозахисних механізмів.

Водночас функції, права та повноваження прокуратури, які дістались у спадок від репресивної радянської тоталітарної системи, не давали можливості перетворити прокуратуру в інститут захисту інтересів держави і громадян. В цьому відношенні важливим є вирішення зазначених проблем на конституційно - правовому рівні, зокрема це стосується перш за все конституційно правових засад реформування правового статусу, функцій та компетенції прокуратури з метою наближення її до моделей та стандартів Європейських країн.

Говорячи про реформування прокуратури України, необхідно перш за все визначитися із самим терміном «прокуратура України». Слід зазначити, що саме тривала відсутність в конституційному праві цього терміну спостерігалось недооцінювання державної та суспільної значимості прокуратури як правозахисної інституції. У Новому Законі України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року цей недолік частково було усунуто. Зокрема у статті 1 цього Закону зазначається, що прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [1, с. 5].

Виходячи з цього, та беручи до уваги останні документи Ради Європи стосовно ролі прокуратури в демократичній правовій державі, ми вважаємо за необхідне запропонувати наше бачення реформування правового статусу прокуратури та визначення її місця в механізмі державної влади.

Правосуддя породжується соціальною потребою в «безсторонньому третьому», здатному «переоформити конфлікт у змагання: в цьому випадку сторони, що не бажають дотримуватися загальної матеріальної норми, повинні (якщо вони все ж хочуть вирішити спір «по праву»),